

gelijke zal plaats gehad hebben; ook is het zeker dat *Civilis*, zijne vrouw en zuster, die door de Keulenaars, na de schending van het verbond met *Civilis* aangegaan, op de ontrouwste wijze aan de Romeinen overgeleverd waren, weder te rug zal ontvangen hebben; en dat zij, welken door *Civilis*, aan die van Keulen, als borgens van het verbond, in handen gesteld waren, zullen ontslagen zijn: ook weet men zeker, dat de Batavieren met eere op het Eiland, door hen verlaaten, wedergekeerd, en in het voorgaande verbond met de Romeinen, als vrije volken hersteld, en op nieuw aangenomen zijn: *Tacitus* immers zegt, dat zij onder het tweede Burgermeesterschap van Trajanus, hunne oude eer en het merkteken van het aloude bondverwantschap behielden: en in het vervolg toont hij klaar genoeg, dat zij na dien oorlog met geene schatting noch tollens bezwaart waren, maar bij hunne eigene vrijheid gebleven zijn, alleen met beding van het leveren van hulpbenden: wat 'er echter van *Civilis* of van zijne twee zonen, na het eindigen van den oorlog geworden zij, is onzeker, vermits men na dien tijd den naam van dezen verdediger niet meer gemeld vindt.

CLAARUS-CAMPUS, *Clarus-Campus*, of *Klaarkamp*, was weleer een der vermaardste Abdijen in *Oostergo*, in de Grietenij *Dantumadeel*, een halve gemeene duitsche mijl van *Dokkum*: *Emmius* brengt het beginzel daarvan op het jaar elf honderd vijftig: *Emo* spreekt 'er op het jaar twaalf honderd en vier van, als van een klooster der *Cisterciensen*, waarvoor het in het perkamente boek van *Utrecht*, op het jaar twaalf honderd dertig, mede bekend stond: algemeen wordt dit voor een der oudste kloosters van *Friesland* gehouden, en is benevens de Abdije van *Mariëngaarde*, eene vruchtbaare moeder van verscheidene klooster geweest: de naam van *Claarus-Campus*, of *Klaarkamp*, heeft deze Abdij gedraagen naar *Clara*, die als weduwe de stichtster daarvan was, en die te *Rinsmageest* in eene loode tombe begraven is geworden. De eerste Abt, *Eyso* genaamd, werd de Monnikken van *Klaarkamp* toegezonden, uit de Abdij te *Riddershuizen*, een vervallen Stedeken bij
Bruns-

Brunswijk: de twee weibroeder van *Teth Friesland*. In het j het zeggen van *Wolkamp*, broeder *Wolkamp*, klooster: veele jaare *Johan van Goch*; *Witting*, en als de *Agriola*, sichte *Worp van Tabor*, en zegt van die Abdij: righeid vermaard ge gang, en heeft daar gelijke Abdijen te s kennen, die daar u voor Nonnen, als S drie voor mannen: *ardus* Klooster te A ters in Holland beho kamp, die de eerste Friesche Chronijk van folio, zeer zindelijk 1 hoord hebbende, en v ling van *Bohnia*, e 71. van deze Abdij: lich Klooster van *Claditer* oerde hier in erste Abt geweest, see soo dat door dyen naem worde: dat echter de v gemaklijk en devoot ge ruschen de *Schieringer* stemmen, dat zij, de Verkoopers menigmaal waarom dan ook de Mo het zij dienende ter ve avon en-negentig, de

Brunswijk: de tweede was *Gerbrandus* genaamd, zijnde de weibroeder van *Tethardus*, eerste Abt van het oude-klooster in *Friesland*. In het jaar twaalf honderd veertig, stelde, volgens het zeggen van *Worp van Tabor*, *Sidachus*, Abt van *Klaarkamp*, broeder *Wijbrand* aan tot eerste Abt van het Gerriks klooster: veele jaaren daarna (1478) was Abt van deze Abdij *Johan van Goch*; 1545 *Gerardus van Zutphen*; 1559 *Eysa Witting*, en als de laatste Prior daarvan, staat bekend *Gerardus Agricola*, slichter van het weeshuis te *Franeker*. Gemelde *Worp van Tabor*, een der oude Friesche Historiefchrijveren, zegt van die Abdij: *deze is in den beginnen van haare vierigheid vermaard geweest door den roem van haar heilige omgang, en heeft daartoe meer andere menschen aangeset, om dergelijke Abdijen te slichten, en dit geeven zo veele kloosters te kennen, die daar uit zijn voordgekomen, als in Friesland twee voor Nonnen, als Sion en Genezareth, of Nazareth, als ook drie voor mannen: het Oude Klooster of Bloemkamp, St. Bernardus Klooster te Aduwert, en Geeriks Klooster; veele kloosters in Holland behoorden mede onder de Abten van Klaarkamp, die de eerste in Friesland waren.* In een andere oude Friesche Chronijk van *Andream Cornelium* van *Staveren*, in folio, zeer zindelijk met de hand geschreeven, voorheen behoord hebbende, en wel in het jaar 1592, aan den Edelen *Tzaling van Boihnia*, en thans onder mij berustende, lees ik fol. 71. van deze Abdij: *Anno 1165. is bij Rinsmageest, het herlich Klooster van Clara ter Camp gesticht, het eerste der Barnaditer oerde hier in 't lant en frater Eysu een Vryes, is die erste Abt geweest, seer devoet ende godtyresent, van leuen, soo dat door dyen naemaels mer andere der seluer oerde gesticht worde: dat echter de volgende Kloosterbroeders niet allen even gemaklijk en devoet geweest zijn, blijkt uit de hevige twisten tusfchen de Schieringers en Vetkopers, schoon men moet toestemmen, dat zij, de Schieringers toegedaan zijnde, door de Vetkoopers menigmaal ten hoogsten zijn beledigd geworden, waarom dan ook de Monnikken van *Claarkamp*, 't zij uit haat, het zij dienende ter verdediginge, in het jaar dertien honderd zeven en-negentig, de overschoone kerk van het klooster te*

Fors-

dat *Civili*,
a de schen-
de ontrouw-
wedet te rug
Civili, aan
handen ge-
zeker, dat
hen verlaa-
bond met de
uw aangenot-
tweede Bur-
het merkte-
: en in het
oorlog met
or bij hunne
van het le-
of van zijne
worden zij,
m van dezen

Claarkamp,
, in de Grie-
nijl van *Dok-*
jaar elf hon-
derd en vier
voor het in
aalf honderd
voor een der
benevens de
der van ver-
Campus, of
tra, die als
ageest in een
t, *Eysa* ge-
oegezonden,
Steden bij
Brunswijk

Forswerth, tot den grond toe afbrandden: die van *Forswerth* vier van de brandstichters in handen krijgende, doodden dezelve, dat, gelijk men ligtlijk vermoeden kan, van wederzijde geene middelen waren, om den vrede te bevorderen: in tegendeel ging het zo verre, dat 'er een algemeen gebod moest ten voorschijn komen, om alle vijandlijkheden te staaken, waardoor de wapenen (zegt *Schotanus*) wel uit de handen, maar de wrok niet uit het hart genomen werd.

CLAAS CORNELISZ., in de plaats van *Jan de Moor*, Vice-Admiraal van *Vlissingen* geworden zijnde, hielp onder *Louis Boixot*, in het jaar vijftien honderd vier-en-zeventig, den beruchte slag tegen de vloot van *Antwerpen* winnen, en was mede deelgenoot van den buit, die op den Admiraal *Adolf van Haamsteden*, bestaanden in alle zijne goederen, zilverwerk enz. behaald werd. *Claas Cornelisz.* was mede een van die vermaarde Zeehelden, welken in dat zelfde jaar met zo veel gevaars en arbeid, als dapperheid en geluk, het vermaarde ontzet van *Leiden* bewerkt hebben.

Zie van METEREN, fol. 90, 101 en 103. BÖR, fol. 16.
Leven der Zeehelden, bl. 242.

CLAERBOUT, (Joost) was een Zeeuws Toneeldichter, die men meent dat omtrent het jaar zestien honderd en zestig geleefd heeft.

CLANT, (Adriaan) van *Stedum*, Heer van *Nittersum*, van wegens de Provincie *Groningen* afgevaardigd tot de vermaarde *Munsterfche Vredehandeling*: op welk Art. zijne verichtingen ons zullen te vooren komen. Of de Heer *Wagenaar* in het veertiende deel zijner *Vaderl. Historie*, bl. 406. bewijs in handen gehad heeft, om te zeggen dat de Heer *Clant*, of *Klant*, een man was van weinige bekwaamheid, en geschikt om zig naar de meesten te voegen, is mij onbekend: dit zo rondborstlig te verklaaren, zou minder verwondering veroorzaakt hebben, wanneer hij *Clant*, even als *Meinerswijk de Knuit*,

Go-

Godard van Rhede
Hoogheid genoemd

CLANT, (Eg-
rengemelde, vor
der *Groninger Om*
die in het jaar zest
vintiën plaats had
meest ontstaan was
Provincie van *Holla*
Oranje: in de een
dat, om de gemoet
vintie van *Stad en*
over de monstfing
der volmagtigden v
deringen: reeds twe
Omlander-Heeren z
meene Staaten in de
reeds een ontwerp
den van de Heeren
noegen. Op het Ar
hoe kwalijk het de
ten zig met de zaake
zo ging het ook die
hand mede gemagtig
werd het zeer euvel
den *Haag* begeeven ha
het jaar zestien hon
derwaards, die 'er ee
stfinge, en op' het b
zen; dan dit was van
jaar vond men zig di
noodzaak, eene verbe
de reglement te make
verzetten, klagende in
eenige Omlander-Heer
te monstfing verbeter

Godard van Rhede en Ripperda, een afhangeling van zijne Hoogheid genoemd had.

CLANT, (*Egbert*) waarschijnlijk een zoon van den zo evengemelde, vond zig als deelhebbend lid van de Regeering der *Groninger Omlanden*, mede ingewikkeld in de verschillen die in het jaar zestien honderd agt-en-zestig in de meeste Provinciën plaats hadden, welke verdeeldheid van gemoederen meest ontstaan was, door het voorneemen van sommigen in de Provincie van *Holland*, tot de uitsluiting van den Prins van *Oranje*: in de eene Provincie zocht men dit en in de andere dat, om de gemoederen in beweging te brengen: in de Provincie van *Stad en Landen*, waren de meeste onlusten ontstaan over de monstering, of het onderzoek van de bevoegdheid der volmagtigden van het platte Land tot de Landschapsvergaderingen: reeds twee jaaren te vooren hadden eenigen van de Omlander-Heeren zig vervoegd, tot de vergadering der Algemeene Staaten in den *Haag*, en door die vergadering was toen reeds een ontwerp tot vereeniging gemaakt; dan, dit in handen van de Heeren van *Groningen* komende, gaf weinig genoegen. Op het Art. AYLVA hebben wij den Leezer doen zien, hoe kwalijk het de Staaten opnamen, dat de algemeene Staaten zig met de zaaken, hun bestuur betreffende, inlieten, en zo ging het ook hier: *Clant* en *Johan Mepsche*, die naderhand mede gemagtigden uit de algemeene Staaten verzochten, werd het zeer euvel genomen, dat zij zig ten dien einde naar den *Haag* begeeven hadden; de algemeene Staaten zonden echter in het jaar zestien honderd zes-en-zeventig hunne gemagtigden derwaards, die 'er eenige orde stelden op het stuk der monsteringe, en op het bestuur of opzicht over de dijken en sluizen; dan dit was van weinig vruchts, want in het volgende jaar vond men zig door de verdeeldheid der gemoederen genoodzaakt, eene verbetering en vermeerdering van het beraamde reglement te maaken, waar tegen de Stad zig echter bleef verzetten, klaagende in de algemeene Staatsvergaderinge, dat eenige Omlander-Heeren, onder schijn van het reglement op de monstering verbeterd te krijgen, alleenlijk eenige schadelij-

lijke nieuwigheden zогten in te voeren, en de belangen van Stad en Landen, te brengen tot kennisfe voor de algemeene Staaten, waartoe zij niet gezind waren: de Heeren waarover in dezen geklaagd was, zuimden niet op hunne beurt mede te klaagen, zeggende onder anderen, dat de Stad zig moeide met zaaken, die de Regeering der Omlanden op zig zelveu betroffen; welk gefchil echter door verkoozene Rechters, door de algemeene Staaten aangefield, in het jaar zestien honderd zeventig afgedaan werd.

De stukken hiertoe betrekkelijk, vindt men in 't VI. Deel van AITZEMA *Zaaken van Staat en Oorlog.*

CLANT, twee Kasteelen of Heeren Huizen van dezen naam vindt men in de Provintie Groningen, het eene bij het Dorp Slochteren, en het ander bij Harkstede.

CLEMENS, was de eerste Aarts-Bisfchop van Utrecht, bij zijne geboorte in Northumberland, Willebrord of Willebordus genaamd, van eenen vader van Saxifchen afkomfte, Wilgefus genaamd, welke in de woeste tijden den naam had van een godvruchtig man te zijn, hebbende ook in vervolg van tijd, de wereld, als men het zo noemen mag, verlaaten, en zig tot het klooster leven begeeven, zijnde naderhand, uit begeerte tot de eenzaamheid, gaan woonen op de hoofden, die van de groote zee, en van de rivier Humber bespoeld worden: aldaar heeft deze Heremiet een tamelijke vergadering van menfchen, door dezelfde zucht gedreeven, bijeen vergaderd, en is 'er, na het doorftaan van veele moeilijkheden en godsdienstigen arbeid, gestorven en begraven. Alcuines, die door een wettige opvolging tot Overfte van die plaats, als ook van eene andere, aan de Franfche kust was aangefield, noemt die beide plaatsen Zee-Cellen: zo spoedig het kind, waarvan wij op dit Art. fpreken moeten, gespeend was, gaf de vader het ter opvoedinge over aan de broeders van 't klooster te Rije, vertrouwende dat het aldaar niet dan deugd en eerbaarheid zien en leeren zou: de jonge Willebrord maakte, volgens 't zeggen van zijn levensbefchrijver, aldaar zulke vorderingen in de weetenschappen, dat hij voor een tweede Samuël

ge

gehouden werd; kruin gefchooren fende alle de Klo en zig te oefenen hoorende fpreeken van andere manne hem de lust om in na hunnen dood vrienden te verlaa mene vrijheid van verbleef 'er den tijtig jaaren bereikt me mannen, do geland zijn aan he Melis Stoke zegt

Hi

Dat

Veel verfchil is o fommigen dat hij e dat zij te Katwijk ze beftuiten uit het zegg een weinig rust aan die Egmond voor de meeften gelooven d ding te Catwijk zou maakt een fcheiding dat Bonifacius, de mond van den Brie te Duurftede, en doch word hierin v op welken plaats, raadzaam zig te ver Frankrijk, welke had; om van hem v Evangelium: Bede IX DEEL.

gehouden werd; als jongeling werd hem op zijn verzoek de kruin gefchooren en het Monnikskleed aangetrokken, overtreffende alle de Kloosterbroeders in nederigheid, arbeidzaamheid, en zig te oefenen in deugd en godvrucht: hij inmiddels veel hoorende fpreken van de geleerdheid en zuiverheid des levens, van andere mannen, zig in *Ierland* onthoudende, zo bekreep hem de lust om in navolginge van *Egbertus* en *Wigbertus*, die na hunnen dood onder de heiligen geplaatst zijn, vaderland en vrienden te verlaaten, en zig derwaarts te begeeven: na bekomenen vrijheid van den Abt van *Rije*, nam hij de reis aan, en verbleef 'er den tijd van twaalf jaaren: den ouderdom van dertig jaaren bereikt hebbende, werd hij met elf andere bekwaame mannen, door *Egbertus* naar *Friesland* gezonden, die geland zijn aan het kasteel *Wiltenburg* (nu *Utrecht*), of zo als *Melis Stoke* zegt:

*Hi (Willebrord) quam t' Utrecht.
Dat Wiltenburg hiet te vooren.*

Veel verschil is onder de geleerden over deze landing, willende sommigen dat hij en zijne medgezellen te *Westkapellen*, anderen dat zij te *Katwijk* zouden geland zijn, en dit zou men ook moeten besluiten uit het zeggen van *Alcuines*, want deze getuigt dat hij naar een weinig rust aanstonds te *Utrecht* gekomen is: anderen zijn 'er die *Egmond* voor de plaats der aanlanding houden; doch wel de meesten gelooven dat hij voorbij *Leiden* gevaaren is, 't welk de landing te *Catwijk* zou schijnen te bevestigen: de geleerde *A. Mattheus* maakt een scheiding onder deze reisgezellen, en is van oordeel, dat *Bonifacius*, de opvolger van *Clemens Willebrord*, doorden mond van den *Briel* zou aangeland zijn, en van daar op *Wijk te Duurstede*, en verder naar *Utrecht* zoude gevaaren zijn; doch word hierin van weinigen gevolgd. 't Zij dan 'om 't even op welken plaats, of aan welken oord geland zijnde, zij vonden raadzaam zig te vervoegen bij *Pippijn*, Groot Hofmeester van *Frankrijk*, welke kort te vooren *Radboud* vandaar verdreven had; om van hem vrijheid te vraagen tot de verkondiging des Evangeliums: *Beda* zegt, dat zij van *Pippijn* met blijdschap

ontvangen en gezonden zijn naar dat gedeelte van *Friesland* dat aan deze zeide van den *Rhijn* ligt, door hem veroverd, en waaruit hij den afgodifchen *Radboud* verdreeven had; zorgende tevens door zijne koninglijke magt, dat hun in hunne post als Euangelie-Predikers geen leed werd aangedaan, bewijzende daar en tegen de geenen die zig lieten doopen en hun behulpzaam waren, veele weldaaden. Indien wij *Mabbillon* in zijn verhaal volgen, dan wordt het geene *Le Long* in zijne *Reformatie van Amfteldam*, ten lafte van *Willebrord* inbrengt, ten opzichte van zijne reize naar *Rome*, weggenomen: *Beda* zegt, dat hij, *Willebrord*, zig haastte om naar *Rome* te gaan, om boven de vrijheid, door *Pippijn* hem vergund, tot de prediking van het Euangelium, dezelve van Paus *Sergius* te verzoeken. Daar zijn 'er die dit als een goede zaak befchouwd hebben, doch *Le Long* geeft genoegzaam te kennen, als of het uit hoogmoed gefchied ware, om tot hooger rang boven zijne medgezellen verheven te worden: maar *Mabbillon* zegt, *cenige jaaren na dat Willebrord in Friesland aangekomen was, en het volk in de leer van het Christendom onderwezen had, heeft Pippijn, opperfte Hofmeester, met een ieders goedvinden hem naar Rome tot den Paus Sergius gezonden, met verzoek dat dezelve Willebrord tot Aartsbisfchop over de Friezen mogt gewijd worden, het welke in dat zelve jaar van zes honderd en zes-en-negentig, op den 22ften van de maand November volbracht is, hebbende in de plaats van Willebrord den naam van Clemens gekreegen*: waarmede de befchuldiging van *Le Long*, ten aanzien van een' man, waaraan onze voorouders en ook wij te veel verpligting hebben, geheel is weggenomen; ook zou men ten voordeele van *Clemens* hier nog kunnen bijvoegen, dat hij als lid van de Roomsche kerk heeft kunnen denken, geene magt genoeg te hebben, om zonder toeftemming van het opperhoofd der kerke, de Afgodendienars het Euangelium te prediken, en de Heidenen te doopen; en dat *Pippijn*, fchoon al uit geen andere oogmerken, als een slaaf van den Paus zijnde, zo als toen ter tijd alle de Vorften waren, van gedachten geweest moet zijn, dat de naam en het gezach van Aarts-Bisfchop van grooter uitwerking zouden zijn, dan dat van een gemeen

Pries-

Priester;
aan den
dit als ee
gen: hij
linge mil
zullende
mens, da
nog veelt
pen daart
bende, h
klooster a
nak, niet
den naam

Andrea
zeer zeker
derde zan
wag maakt
bedenking
had, om
deze gron
hier gezeg
deele gefch
den Tweed
Plectruide
van Epter
Mireus v
inhoud:

Dat zij
Heeren, e
Leotwinus
minge haa
uit goddeli
opgebouwt
ligfte Drie
Maria, en
q haar ei

Priester; want dat buiten dien het volk dat Christenen werd, aan den Paus onderworpen was, is te algemeen bekend, om dit als een der oogmerken van *Willebrord* hem ten laste te leggen: hij van *Rome* te rug gekomen, stond *Pippijn* uit zonderlinge milddaadigheid hem het het lasteel *Wiltenburg* af, als zullende dienen tot den zetel van zijn Bisdom, alwaar hij, *Clemens*, dan ook een kerk deed bouwen, en rondsom *Utrecht* nog veele anderen, stellende van zijne medgezellen tot Bisfchoppen daartoe aan. Twee jaaren deze waardigheid bekleed hebbende, heeft hij op het voorbeeld van *Suibertus*, een heerlijk klooster aangevangen te bouwen, genaamd *Esternak* of *Asternak*, niet verre van de Stad *Trier*, doch naderhand bekend met den naam van *Epternach*.

Andreas Valesus in zijn *Notitiâ Galliarum*, houdt het als zeer zeker, dat de plaats waaraan *Sulpicius Severus*, in zijn derde zamenpraak over het leven van de *H. Martinus* gewag maakt, het oude vlek *Andethanna* geweest is: om alle bedenking weg te neemen op de vraag, wat recht *Clemens* had, om ter dier plaatse een klooster te doen bouwen, zijnde deze grond onderhoorig aan het Bisdom van *Trier*, zo dient hier gezegd te worden, dat gantsch *Epternach* aan hem ten deele gefchonken was door *Irmina*, de dochter van *Dagobert den Tweeden*, en ten deele door *Pippijn* en zijne huisvrouw *Plectrude*, die, naar gezegd wordt, de helft der inkomsten van *Epternach* aan den Aarts-Bisfchop *Clemens* vereerde. Bij *Mireus* vindt men den giftbrief daarvan, zijnde van dezen inhoud:

Dat zij (Irmina) door ingeeven van de barmhertigheid des Heeren, en met overleg der Apostolische mannen Bafinus en Leotwinus, Bisfchoppen van Trier, als ook met de toestemminge haarer zusteren, in den dienst van Christus zijnde, uit goddelijk inzicht en tot een geneesmiddel haarer ziele, opgebouwt heeft eenige kerken, in den naame der allerheiligste Drieëenheid, en ter eere van de allerheerlijkste maagd Maria, en de H. Apostelen Petrus en Paulus enz., en dat op haar eigen Landgoed, genaamt Epternach, gelegen op de

rivier Soure, en daar benevens nog een klein klooster tot herberge voor vreemde Monnikken, en tot een spijsplaats der armen. Om welke te doen, zo ze zegt, haar bewogen heeft de Heiligheid van Clemens Willebrordus, en zijne liefde tot haar klooster. Gedaan binne Trier den 1sten November, in het vierde Jaar van haaren Heer en Koning Childebert.

Uit het Testament van gemelde *Irmia*, waarbij zij, al wat zij te *Epternach* bezat, toewees aan het klooster, dat toen, zo zij zegt, geregeerd en bestuurd werd door haaren Heer en Vader in Christus, den Bisfchop *Clemens*.

Wat een bijzondere weldaad *Clemens* aan het Nonneklooster van *Oure* gedaan heeft, betuigt ons *Alcuines*, als hij verhaalt doet van een gruwzaame pest, die aldaar woedde, waardoor veele dienstmaagden des Heeren, om het leven, en anderen in groote smerten geraakten, waarop 'er een Gezantschap aan hem gezonden werd, om hem te verzoeken derwaarts te komen; dat hij, daar gekomen zijnde, de Mis voor de zieken gelezen, de plaats met Wijwater besproeid, en ook aan de zieken te drinken gegeven heeft; waardoor de pest, volgens de woorden van *Alcuines*, zou geweeken, en de zieken hersteld zijn: wij Protestanten slaan meer geloof aan den opbouw, die hij daarna ondernam van een klooster van jonge dochteren; waartoe hem door *Pippijn* en deszelfs huisvrouw, de landhoeve *Susteren* werd afgeslaan, en een Ambacht niet verre van de *Maas* gelegen, welk klooster naderhand tot een Collegie van Adelijke Kanonesfen veranderd is.

Behalven dit was hij ijverig bezig met het Prediken, niet alleenlijk in *Friesland*, maar zijnen ijver breidde dien arbeid uit tot in *Denemarken*, alwaar hij echter, doordien de Koning *Ungendus* weigerde van de Afgoderij afstappen, weinig vrucht konde doen: hij onthield zig eenigen tijd in *Fofitesland* alwaar het beeld *Fofita* met zo veel bijgelovigheid van de de Ingezeten en geëerd werd, dat zij het ongeoorloofd hielden van het vleesch der beesten te eeten, of iets te nuttigen dat aldaar gewasfchen was, ja zelfs dorsten zij niet dan stiltzwijgende water uit de fontijn fcheppen, uit vreeze van den Af-

god

god te ver
en geene a
was de fel
fen, doop
en deed
reeden va
ken, en d
zijne gewo
Clemens,
dood beko
hond ontbo
van eenige
ware GOE
doen, zont
zag wederk
ijverig gen
goderije, e
arbeiten aa
en onder a
Pijn, bijge
landgoed S
geschonken
Plectrude d
een klooste
heen getek
raad van C
had; doch
zijn baste
van den Aa
hoolde van
hebben; da
haaren neef
fchen, deet
te *Keulen* in
ren jongelin
hand blijken
Pippijn, bij

god te vertoornen : dan hij die bijgelovigheden verfmadende , en geene acht geevende op het bevel van *Radboud* , die gewoon was de fchenders van die plegtigheden met den dood te ftraffen , doopte drie nieuwelingen met het water uit den fontijn , en deed 'er beesten tot fpijzen flagen. *Radboud* dit overtreden van zijn bevel verftaande , zwoer zijnen Afgod te wreken , en den Priester te doen dooden. Hij het lot , volgens zijne gewoonte , hebbende doen werpen , viel hetzelfde niet op *Clemens* , maar op één' zijner medgezellen , die het met den dood bekoopen moest : de Bisfchop voor den trotschen *Radboud* ontboden zijnde , verachtte zijne beffrafing , en in plaats van eenige vrees te betoonen , vermaande hij hem ernstig , den waare GOD te aanbidden : *Radboud* , om zig van hem te ontdoen , zond hem te rug aan *Pippijn* , die hem met blijdfchap zag wederkeeren , fpoorende *Clemens* , die , behalven dat hij ijverig genoeg was , fterk aan , tot de vernietiging van alle Afgoderije , en om hier beter te flagen , deed hij onophoudelijk arbeiden aan het bouwen van kerken , wijdde veele Priesteren , en onder alle die bezigheden ontviel hem zijn befchermer *Pippijn* , bijgenaamd *van Herftal* , die in zijn laafte ziekte het landgoed *Susteren* , hier voor gemeld , aan den Aartsbisfchop gefchonken had , hebbende de giftbrief daarvan door zijne vrouw *Plectrude* doen tekenen , alwaar hij voorheen , zo gezegd is , een klooster geflicht had. Uit den brief door *Plectrude* voorheen getekend , blijkt dat *Pippijn* zig met haar verzoend , en op raad van *Clemens* , zijn bijzit *Alpaïda* , den fchop gegeeven had ; doch men vindt 'er echter niet bij gemeld , dat *Pippijn* zijnen bastaart zoon , gewonnen bij *Alpaïda* , der befcherminge van den Aartsbisfchop aanbevolen had , 't welk *Plectrude* , uit hoofde van haaren heerschzuchtigen aart , gaarne gezien zou hebben ; dan dit zo niet zijnde , en zij echter begeerende met haaren neef *Theudobaldus* , een kind van zeven jaaren , te heerschen , deed met list en bedrog den bastaart *Karel* vatten , en te *Keulen* in openbaare gevangenis zetten , waaruit den wakkeren jongeling zig ras wist te ontfiaan : *Karel* gaf echter naderhand blijken , dat hij den Bisfchop beminde , willende zijn' zoon *Pippijn* , bijgenaamd *de Kleine* , van niemand dan van hem laa-

ten doopen; bij welke plechtigheid, naar men zegt, *Clemens* zig deze woorden, die naderhand ten volle bewaarheid zijn, zou hebben laten ontvallen: *weet dat dit kind een groot en magtig man zal worden, en dat hij alle de voorige Frankifche Vorften zal overtreffen*: verder betoonde *Karel*, bijgenaamd *Martel*, betekende een *Hamer* waarmede hij zine vijanden verplettede, zijne liefde voor den Christenen en voor den Aartsbisfchop, door de gifte die hij (723) aan de Utrechtsche kerk deed, waarvan de opene brieven te vinden zijn bij *Heda* en anderen: ook had hij even te vooren zekere hoeve, met naame *Helista*, (thans het Dorp *Elst*, tufchen *Arnhem* en *Nijmegen*) aan den Bisfchop gefchonken, ten behoeve van de kerke onzes Zaligmaakers en van de kerke der H. Maagd, gelegen in 't ampt van de *Betuwe*, met alles wat in de hoeve was, en voorheen bezeten werd door zekeren Graaf *Everard*, wiens goederen wegens ontrouw tegen de Frankifche Koningen bewezen, aangeslagen en ten behoeve van de fchatkist verbeurd verklaard waren. Deze gift was gefchied te *Tulpiac*, (nu *Zulch*, onder het Bifdom *Keulen*) op den 9den dag van de maand Junij, in het zesde jaar van Koning *Theodorick*, die even als de voorige slechts in naam regeerde, en door den Groot-Hofmeester beftierd werd: in dat zelfde jaar op den 30ften dag van de maand October, werd den Bisfchop befchonken door zekeren *Rohingus* en zijne vrouw *Bebelina*, met een kerk, gelegen beneden den Burgt te *Antwerpen*, op de rivier de *Schelde*, door den Bisfchop *Amandus* gebouwd, en boven dien met een gedeelte van den tol, die *Rohingus* aldaar in eigendom had, onder voorwaarde, dat uit de inkomsten daarvan moest bezorgd worden, *de wierook en kaarsen ten behoeve dier kerke, en de bezoldiging der Priesteren, om hun te doen bidden voor zijne ziele*. Van deze gift vindt men het bewijs bij *Miræus*, die daar bij heeft aangemerkt, dat deze kerk dezelfde was, met die van de oude Burgt van *Antwerpen*: de verdere giften aan hem gedaan, zullen wij ftraks in het Testament van den Aartsbisfchop gemeld vinden, zo als *Miræus* hetzelfde heeft nageschreeven, uit de kloosterfchriften van *Epternach*, aan welke Abdij hij dezelve weder vermaakt heeft.

Cle-

Cle
mer de P
volger b
ontvange
veel ver
dag van
amptsbe
fchijnt t
het jaar
gezegd v
gekomen
7den Nov
was tagie

Q
B

dat wij e

Na
Twaalf
Is hij d
Na

Dezelf
graf van
ken te ve
nes Mol
P. Bokke
vindt men

Hij wa
Voorz
Tot Ch
Hij gi

Clemens, die gaarne *Bonifacius*, welke zig in *Duitschland* met de Prediking van het Euangelie bezig hield, als zijnen opvolger benoemd zag, had daarvan naauwlijks de verzekering ontvangen, of hij volëinde den loop zijner zending en arbeid; veel verschil is 'er onder de Schrijvers, over het jaar en den dag van zijnen dood: indien hij vijftig volle jaaren met zijne amptsbediening in *Friesland* bezig geweest is, gelijk zulks schijnt te blijken uit een' brief van *Bonifacius*, moet die op het jaar zeven honderd en veertig gesteld worden, vermids hij gezegd word in het jaar zes honderd en negentig in *Friesland* gekomen te zijn; *Mabillon* stelt zijnen dood op den 6den of 7den November van het jaar 740 of 741, en zegt dat hij oud was tagtig of een-en-tagtig jaaren. *Alcuines* zegt:

*Qui postquam vitae meritis, perfectus in annis,
Bis octena pius complevit lustra sacerdos.*

dat wij elders in 't nederduitsch aldus gesteld vinden:

*Na dat hij vol van deugd, en hoogen ouderdom
Twaalf maanden meerder had bereikt als tachtig jaaren,
Is hij den sesden van slagtmaand opgevaaren
Na 's hemels blinkend hof, en eeuwig Vorstendom.*

Dezelfde Schrijver meldt verscheidene wonderen die bij het graf van *Clemens* te *Epternach* zouden gebeurd zijn, met welken te verhaalen, wij ons niet zullen bezig houden: bij *Johannes Molanus*, in zijn *Register der Nederlandsche Heiligen*, en *P. Bokkenberg* in zijn *Naamlijst der Utrechtsche Bischoppen*, vindt men dit versje ter eere van hem:

*Hij was ten hoogsten top gesteege van de deugd,
Voorzigtig in zijn taal: zijn hert van liefde blaakte
Tot Christum zijnen Godt: zijn ziel gestadig waakte,
Hij ging altijd aan 't werk met liefde, lust en vreugd.*

Aan die van *Vlissingen* heeft hij nagelaaten zijne Fles , welk nog het wapen der Stad uitmaakt , wordende de Fles zelve , bij plechtige gelegenheden vertoond , zo als dezelve nog laatstlijk in het jaar zeventien honderd zeven-en-veertig vertoond werd aan Zijne Doorluchtigheid den Heere Prinse van *Oranje, Willem den Vierden*.

In de kerk wordt , zo men zegt , bewaard een draagbaar Altaartje , waarvan hij zig bij de bekeering der Heidenen , zo in *Friesland* , als in *Holland* en *Zeeland* , bediend heeft. Te *Emmerik* heeft men van hem zijne zilvere Kelk , die met goud overdekt is , enz.

Men vindt niet gemeld dat deze Aarts Bisfchop eenige gefchriften heeft nagelaaten , anders dan zijn reedsgemelde Testament , dat men vindt in de befchrijving van *Antwerpen* , door *C. Scribanis* , onder den tijtel van *Originis Antverpiensum* , bl. 59 — 62. *Miraeus* heeft daarbij zeer korte aantekeningen gevoegd ; maar *Bosfchaart* heeft hetzelfde met uitgebreidere aantekeningen opgehelderd en uitgegeeven ; daar deze en zelfs *Mabilion* , de echtheid daarvan niet in twijfel getrokken hebben , behoeven wij ook niet te fchroomen , het als zodanig in 't nederduitsch den Lezer mede te deelen.

T E S T A M E N T

V A N D E N

AARTS-BISSCHOP VAN UTRECHT,

C L E M E N S W I L L E B R O R D .

„ In den naame van Christus. Het is nodig dat de Christenen den weg der waarheid weeten , om hunnen Schepper volgens denzelven waardiglijk en met verdienften (*het was eene stelling van hem dat de zonden niet bedekt , maar dat ze door aalmoesen en goede werken uitgewischt en afgewasfchen wierden ,*) te kunnen dienen , op dat de aalmoesen in hunne godvruchtigheid

heid
spreekt
aalmoes
„ Da
overwe
dat ik
genade
in den
eeuwige
klooster
Zoons,
len Petru
andere
Beden,
genaamd
van Bib
of bestiet
lichaam,
„ Dit
van Ept
ven, de
voor haar
„ Insg
zijn gew
door zij
welke di
zo wel bi
van eeuw
„ Ook
foonen,
uitdrukken

(*) Dit
de gewoone

heid hun ter zaligheid mogten gedijen: want de Allerhoogften spreekt zelve aldus: *Geeft en ul. zal gegeeven worden: doet aalmoesfen en ziet alles is voor ul. rein.*"

„Daarom is het, dat ik *Clemens Willebrordus*, Bisfchop, overweegende het geval der menschelijke broosheid, en hoe dat ik *best mijne zonden zal kunnen afwifchen*, en door de genade des Heeren tot de eeuwigduurende vreugde geraaken, in den naam des Heere van den huidigen dag afgeeven, en ten eeuwigen dagen voor gegeeven wil houden, namenlijk aan het klooster *Epternach*, 't welke in den naame des Vaders, en des Zoons, en des H. Geests, en in den naame van de H. Apostelen Petrus en Paulus, en van St. Jan den Dooper, en van de andere Heiligen gebouwt is op de rivier Soure, in het Ambacht *Beden*, (in de reiskaart van *Antoninus* word deze plaats *Beda* genaamd, en is gelegen omtrent *Trier*, nu den naam voerende van *Bitburg*,) alwaar ik *Clemens Willebrordus* tot toezierder of bestierder *schijn* (*) aangesteld te zijn, en alwaar ook mijn lichaam, indien het Christus believen zal, zal moeten rusten."

„Dit is nu het geene ik geef of vereer aan de H. plaats van *Epternach*, namenlijk al het goed of landhoeven ofte slaaven, dewelke mij door de vrije Franken, uit genegenheid en voor haare zaligheid, gegeeven of vereert is."

„Insgelijks alle die dingen dewelke mij vereert of gemaakt zijn geweest door *Pippijn* en zijne huisvrouw *Plectrude*, of door zijnen Zoon, onzen Heer *Karel*, opperste Hofmeester, welke dingen de Heer *Karel*, en zijnen Vader *Pippijn* aan mij, zo wel bij mijn leevende lijven, als bij mijn affterven op hoop van eeuwig belooning gegeeven zijn."

„Ook zal ik ten deele de andere dingen, als ook de perfoonen, die dezelve aan mij vereert hebben, met naame alhier uitdrukken; ten einde dit gefchrift in gevolge van tijden, het
bo•

(*) Dit is geen schijn, maar eene verzekering, volgens de gewoone wijze van spreken, in de oudste opene brieven.

bovengemelde plegtig mag bevestigen. Nu, dit zijn die personen, en aldus worden ze genoemd."

„*Rohingus* heeft mij geschonken zekeren kerk, gebouwt in het kasteel van *Antwerpen*, op de rivier de *Schelde*, in het ambacht van *Rijen*, met de daaraan behoorende Dorpen, te weten *Baccualde* (*Bockholt*) *Winnelincheime*, (*Wijnechem*, waarvan *Miræus* twee vlekken in de Brabandsche kempen maakt) *Fulgalaro*: (*Volgelaar*, een bekend stuk lands bij *Antwerpen*) en daarenboven het derde deel van *de Tol* op de *Burgt van Antwerpen*."

„De Klerk *Heriald*, heeft mij gegeven en geleverd een andere kerk in het *Land van Marsen*, daar de *Maas* in *Zee* loopt, met haar aanhangzel, als ook de *Moeren*, (in 't latijn van *Scribanus* staat *Mariscum*, waaruit men het woord *Moeras* gemaakt heeft,) waaromtrent de *Barbeelen* in meenigte voorkomen; (in 't latijn staat *Berbices*, doch *Miræus* meent dat 'er *Barbeelen*, een zeker soort van vischen door moet verstaan worden, die in de *Maas* gevonden worden.)"

„*Angibaldus* heeft mij gegeven het Dorp *Wadradroch* in *Tesfanderland*, (dit houdt men voor *Waard* of *Weerd*,) op de rivier *Duthmala*, (thans den *Dommel* genaamt, loopende uit 's Hertogenbosch door *Boxtel*, *Eijndhoven* en *Weert*, in de *Maas*.)"

„*Ansaldus* heeft mij gegeven een deel in 't Dorp *Busloth*, in *Tesfanderland*, (dit neemt *Bosfaart*, en niet zonder reden, voor 's Hertogenbosch, want *Bus* of *Busch* al van ouds dezelve betekenis had met *Bos*. Naderhand [A°. 1184.] heeft *Godefried*, Hertog van *Brabant*, deze plaats eerst tot een Stad gemaakt.)"

„En *Berethinda*, eene godvruchtige vrouwe, gaf mij haar deel in het Dorp *Bobanshot*, (hedendaagsch *Boeschot*) in *Tesfanderland*." *R. Verstege* in zijne *Nederlandsche Oudheden*, neemt *Pagus Taxandrius* voor *Peeland*; en *Divæus* zegt in zijn *Antiquitates Belgicæ*, *Taxandria*, houdt men algemeen voor *Kempen*, een landschap waarin de *Menapiers* gewoond hebben, zijnde de naam van *Taxandria* nog overig in het Dorpje *Tesfenderlo*, een plaatsje dat volgens *Ammianus*,

Mar-

Marcellinus
door Keizer

„En *Ethans Popp*
der 't gebie
meen om a
deke *Lo* te
men naderh

„Hebbe
heele deel

en daarna h
heim, in
een fraai D
rende aan c

„Daaren
geleverd ee

de rivier
verstaat me

Hilvarenhe
verstaat 'er

Breda, nab

„En *Th*
kerk, geleg

en wat tot

„En de
en geleverd

mistadie, c
Aimistadie

van echter
bericht we

staat men d
en meer an

woond heb
is, en dat

Thuridreht
of doortogt
land der *Tur*

Marcellinus eerst van de Franken ingenomen, doch naderhand door Keizer *Juliaan* weder bemagtigd is."

„ En *Henricus* gaf mij zijn deel in het Dorp *Pieplo*, thans *Poppel*, een Dorpje tusfchen *Herenthals* en *Breda*, onder 't gebied van *Turnhout*; zijnde het in *Braband* zeer gemeen om achter de naamen van Vlekken en Dorpen het woord *Lo* te voegen, als in *Lillo*, *Callo* en *Westerlo*, enz. dat men naderhand gemakshalve achter gelaaten heeft.

„ Hebbende mij *Engelbertus* voorheen gegeven zijn geheele deel in het Dorp genaamd *Hineslooten* in *Tesfanderland*, en daarna heeft dezelve mij verëerd een Dorp genaamd *Alpheim*, in dezelfde landftreek," dit *Alpheim* of *Alphen*, is een fraai Dorp in *Braband*, 3000 pasfen van *Breda*, behorende aan den Heere *Prinfe van Oranje*.

„ Daarenboven heeft de Klerk *Ansbaldus* mij gegeven en geleverd een Dorp, genaamd *Diosna*, in *Tesfanderland*, op de rivier *Dignia*," bij *Miræus* staat *Diofea*, doorgaandsch verftaat men daardoor het Dorp *Dijesen*, duizend pasfen van *Hilyarenbeek*, een Burgt in *Kempenland*; doch *Bosfchaarts* verftaat 'er door *Dungen*, een vlek mede gelegen 3000 pasfen *Breda*, nabij *Alfen*.

„ En *Thietbaldus* heeft mij gegeven en geleverd zekere kerk, gelegen in het Dorp *Montnahim*, en genaamd *Araride* en wat tot dezelve behoord."

„ En den doorluchtigen man *Hedenus*, heeft mij gegeven en geleverd zijn gantsche gedeelte in het Dorp genaamt *Aimistadie*, op de rivier *Wielheo*, in het land der *Turingafnes*." *Aimistadie*, is zekere plaats aan de kant van de *Maas*, waarvan echter de hier meer dan eens genoemde Schrijvers, geen bericht weten te geeven; doch door de rivier *Wielho* verftaat men de *Waal*. *Eijndius* in zijn *Chronijk van Zeeland* en meer anderen, meenen dat de *Thuringers* voor deze gewoond hebben, ter plaatfe daar nu de *Dordrechtsche Waard* is, en dat daarom *Dordrecht* van ouds den naam *Toridrecht*, *Thuridrecht* en *Thundrecht*, genoemd zoude zijn, naar de *Drecht* of doortogt der *Thuringers*. *Bosfchaarts* verftaat mede door 't land der *Turingafnes*, 't land der *Dortenaaren*.

„ De

„ De bovengemelde goederen geef en fchenk ik *Clemens Willebrordus*, aan het voorgemelde Godshuis *Epternach*, ofte aan de Heilige vergadering der Broederen, Godt aldaar dienende zodanig, dat zij gerechtig zullen zijn, om met alle de gemelde goederen haaren wil en zin volkomenlijk te doen, en op voorwaarde dat zij aldaar tot onze belooning en tot die van onzen Heer *Karel*, opperfte Hofmeester, als mede van andere menfchen die hunne goederen aan mij vereerd hebben, goeden voordgang in 't geestelijk leven zullen hebben te doen.”

„ Wij hebben ook goed gevonden, dit volgende hier bij te voegen. Bij zo verre, dat iemand mijner erfgenaamen, of hunnen plaats bekleedende, ofte iemand anders hier iets tegen hebbende, ofte eenig vreemd perfoon, ofte waereldfche Overheid, zig hier tegen kwam op te werpen, en te raden werd tegen dit mijn Testament ofte gifte die ik *Clemens Willebrord*, Bisfchop bij mijn verftand zijnde, met rijp overleg en zuiveren ijver heb laaten opftellen, ietwes intebrengeu ofte te onderneemen, en dezelve te doen vernietigen; en dat hij, na dat hem dezen brief vertoond en te leezen zal zijn gegeven, daar door niet te stillen of te bevreedigen mochte zijn, die vervalle vooreerst in de gramfchap van den almogenden God en van de Heilige Engelen: *Hij werde afgesneden van alle kerken, en van het gezelfchap der Christenen, en zijn deel zij met Judas, die den Heere verraden heeft, en met Dathan en Abiram, die levendig door de aarde zijn ingezwolgen.*” Dit is een zekerlijk een verfchrikkelijk banvonnif: men vindt 'er echter nog al verfchrikkelijker, welke in die oude tijden zijn uitgefproken: 't zal ter dezer gelegenheid niet te onpafte zijn 'er een bij te brengen, 't welke door *Mattheus*, in de *Nobilitate*, Lib. 2. C. 21. uit *du Chesne* overgenomen is, en te tegen de moordenaars van *Fulko*, Bisfchop van *Rheims*, geveld geweest is, luidende als volgt:

„ In den naame des Heere en door de kragt van den H. Geest; mitfgaders door de magt die de Bisfchoppen door den Prins der Apostelen Petrus, is gegeven, zo fcheiden wij hen van de fchoot onzer moeder der H. kerke, en wij verdoemen hen met den vloek der eeuwige vermaledijdinge; zodanig dat

ze

ze nooit c
omgang m
in de Sta
fchuur,
vrugt hun
hunne ko
zijn als z
moeten v
land; dat
ongelovig
komen all
volk door
overtreden
gaan in de
alle de vic
mannen u
fchenders;
voor hen
op hun ni
bedienen,
dat ze eer
mifchoop
eeuwige fe
toekomen
fen uit on
voor alle t

„ Daare
vijtig pon
geene zij
zesde jaar

CLEMENS
rwee- tot
bij zijne ti
verraalen a

ze nooit door eenig mensch hersteld mogen worden, en geenen omgang met de Christenen hebben. Zij moeten vervloekt zijn in de Stad, en vervloekt op het Land; vervloekt zij hunnen schuur, en vervloekt hunne nakomelingen; vervloekt zij de vrugt hunnes lichaams, en de vrugt der aarde; vervloekt zijn hunne koebeesten en de kudde hunner schaapen; dat ze vervloekt zijn als ze op reis gaan, en vervloekt als ze t' huis komen; zij moeten vervloekt zijn binnens huis, en gaan zwerven agter 't land; dat hun de darmen in 't secreet uitschieten, gelijk den ongelovige en rampzaligen Arrius gebeurt is. Dat over hen komen alle de vervloekingen, waarmede Godt het Joodsche volk door Mozes heeft gedreigt, indien zij de wet kwamen te overtreden. Dat zij vervloekt en vermaledeit zijn en verlooren gaan in de tweede toekomst des Heeren, dat over hen komen alle de vloeken, die de kerklijke wetten, en de Apostolische mannen uitgesproken hebben tegen de moordenaars en heiligschenders; geen Priester verstouten zig de mis ten eenige tijden voor hen te leezen, of zo zij ziek werden, hunne biecht ook op hun uitterste te hooren, ofte hem de heilige kommunie te bedienen, ten zij dat ze zig alvorens gebeterd hebben, maar dat ze een Ezels begraavenis krijgen, en boven aarde op een misthoop gelegd werden; dat ze tot een voorbeeld van een eeuwige schande en vermaledijdinge voor de tegenwoordige en toekomstende tijden verstrekken; en even gelijk wij deeze kaarsen uit onze handen smijten en uitbluschen, zo moet hun licht voor alle eeuwigheid worden uitgebluscht."

„Daarenboven zal men hen dwingen tien ponden gouds en vijtig ponden zilvers in 's Lands schatkist te brengen, en het geene zij opeischen moet hen niet geworden. Gedaan in het zesde jaar de regeeringe van Koning *Theodoricus.*”

CLEMENS, (*Isaak*) was in het jaar van zestien honderd twee- tot zes- en- zestig Predikant te *Vlissingen*, maakte zig bij zijne tijdgenooten en nakomelingen vermaard, zo door het vertaalen als schrijven van eenige boeken.

C L E M E N T, (*Maertensz.*) werd ten jaare vijftien honderd drie en-zestig door die van *Hoorn* zeer begeerd in plaats van hunnen Leeraar Mr. *Marten Pietersz*, Pastoor aldaar, dan die van *Brusfel* weigerden hem te laten vertrekken, en dus werd 'er een ander Pastoor aangesteld: dan nadat *Clement* openlijk het Pausdom verlaaten had, deed hij als Predikant zijn eerste predikatie buiten *Hoorn*, den veertienden September des zelfden jaars, onder een ongeloovelijke toeloop van volk: zeer strekt tot 's mans roem, de ijver waarmede hij zig tegen de beeldenstormers verzettede, en die verhinderde: hoe zeer hij echter bemind was, zo moest echter de Magistraat, op aandrijving van *Alba*, hem ten volgende jaare de Stad ontzeggen: hij nam de wijk naar *Emden*, verbleef aldaar tot in vijftien honderd twee-en-zeventig, werd toen andermaal te *Hoorn* beroepen, op eene bezolding van twee honderd en vijftig guldens.

Zie *V. LIUS Chronijk van Hoorn*, bl. 289, 290, 297, 299, 311 en 342.

C L E M E N T, (*Antonij*) zoon van *Antonij Clement*, Fransch Predikant te *Zierikzee*, en van *Catharina*, tweede dochter van den beroemden *Antoninus Walleus*, heeft zig beroemd gemaakt door de uitgaave van *R. Baronii, Theologie ac Philosophia Celeberrimi Metaphisica Generalis & specialis*; verrijkt met eene voorreden van hem, gedrukt te *Leiden* bij *F. Moijaard* 1656 in 8°. als ook;

Claudii Salmasii, viri Maximi, Epistolarum Liber Primus, waarvoor hij geplaatst heeft eene verhandeling van hem, bevattende eene breedvoerige beschrijving van dien vermaarden man en zijne werken, geevende daaraan den tijtel van

Prolegemena de Laudibus & Vitæ, Cl. Salmasii,
Lugd. Bat. 1656, 8°.

Nog was hij bezig met eene nieuwe verzameling der brieven van gemelden *Salmasius*; dan de dood beletten hem de uitvoering daarvan: volgens een bericht van *Mercius Causabonus*, schijnt hij mede een voorneemen gehad te hebben tot de vervaardiging

ging v
den be
bepaald.
Zie

CLE

CLE
Staaten
nakome
munten
zegt, zi
ke huize
den: on
boek in
le Roij;
in zig vi
heid van
gladden
als onder

De v
denzelfd
de zoon
Decembe
Zie

CLE
nigvuldig
alhier bij
schiedeni
vang der
het Tract
met de at
folio, en
drukt in
De Hee
schigt(chri
ken, en a

ging van eene uitgaave van *Plantus*, maar zijn ijver werd in den bloei zijner jaaren, gelijk gezegd is, door den dood bepaald.

Zie P. DE LA RUE *Geletterd Zeeland*, p. 294.

CLEOPHEKERK. Zie op de letter K.

CLERCQ, (*Marinus de*) was Secretaris of Klerk op het Staaten Comptoir te *Middelburg*: dat zijnen naam tot bij de nakomelingschap in geheugen heeft doen blijven, was zijn uitmuntende bekwaamheid in de schrijfkunst, waarvan, naar men zegt, zijn gelijken nooit geweest is: in verscheidene aanzienlijke huizen te *Middelburg* zijn nog overblijfsels daarvan te vinden: onder alle de gedenkstukken zijner kunst, munt uit een boek in folio, langen tijd behoord hebbende aan den Heer *J. le Roi*; hetzelfde heeft ten titel, *Const baart Nijd*, en bevat in zig vijf- en twintig stukken perkament, waarop de keurlijkheid van allerlei groot en klein schrift, met den zonderlingen gladden en vasten zwier van getrokken letters en figuren, als onder elkander om den prijs dingen.

De vader van dezen voortreffelijken kunstschrijver, voerde denzelfden naam, en verstond de schrijfkunst mede meesterlijk: de zoon overleed in zijne geboortestad *Middelburg*, den 3den December des jaars zeventien honderd en vier.

Zie P. DE LA RUE *Geletterd Zeeland*, p. 480.

CLERCQ, (*Jean le*) die, behalven wegens al zijnen menigvuldigen letterarbeid, zo van vertaalingen als eigene werken, alhier bijzonder verdient gemeld te worden wegens zijne *Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, sedert den aanvang der Republiek, tot op de vrede van Utrecht 1713, en het Tractaat van Barriere*, gesloten in het jaar 1715, versierd met de afbeeldzels der voornaamste personaadjen, 3 delen in folio, en 4 delen in 4to, zijnde de nederduitsche vertaaling gedrukt in het jaar 1730.

De Heer *le Clercq* zegt in zijne voorrede: „ ik heb de Geschichtschrijvers der verschillende partijen tegen elkander vergeleken, en die zaaken, waatin zij overeen komen, als waarheden

te boek gefeld, of na dat de uitkomfte de zaaken fchijnen bevestigd te hebben. Men kan dus" vervolgt hij, „wel niet ontkennen, dat 'er van de eene en van de andere kant driften onder gemengd zijn, maar het gevolg toont ook dikwils wie ongelijk gehad heeft:" waarbij dient te worden aangemerkt, dat zo de gevolgen, zo als *le Clercq* ze voorfteld altoos waar zijn, de Gereformeerden in 't kerklijke, en de Prinsgezinden in het politieke, altoos ongelijk gehad hebben: dan de partijdigheid van den Schrijver tegen die beiden, dat altoos zamen gaat, is te veel bekend, om 'er iets meer van te zeggen: een menigte van bewijzen daartoe bijtebrengen, zou weinig moeite kosten, waaruit zijne partijdigheid zou doorftraalen, dan de beoefenaars onzer Lands gefchiedeniften zijn hiervan te wel overtuigd.

Het ontbreekt dit werk niet aan fchoonheden, die men 'er op veele plaatfen in ontmoet, en men moet van *le Clercq*, zo wel als van *Brandt* zeggen, dat die beide mannen, vóór dat zij komen tot den tijd waarin de kerklijke twiften aangevangen zijn, niet weinig lof en eer met hunnen arbeid behaald hebben, en van ieder verdienen geleezen te worden: moettende hun gebrek in het vervolg toegefchreven worden aan al te grooten ijver voor hunne Kerkgemeente, (waarin zij beide uitmuntende mannen waren) waarvan ook *Trigland* en *Baudart*, aan de andere kant, mede niet vrij zijn.

De vertaaler van dit werk, bepaalt het nut daarvan gelegen te zijn in het aaneen gefchakelde van de Historie van het begin en opkomst der Republiek, boven anderen, die zig alleen tot het een of ander tijdstip bepaalen; verder in den fraaijen ftijl boven hen welken voor hem gefchreven hebben, ook dat men 'er niets, dan het geen de *Nederlanden* betreft, in vindt, en ten vierden, dat men in dit gefchiedverhaal leest alleenlijk den korten inhoud der wezenlijkfte aëtens, plakaaten en tractaaten, en wel de verftandige aanmerkingen daarop, die hij het pit der Historie noemt.

Zie hier den inhoud van 't werk zelve:

Vooraf gaat eene befchrijving van de regeeringsvorm der *Nederlanden*; daarop maakt het eerfte boek een begin met de eerfte

eerft
Ned
1566
Het

Dan
ve van
Het
Het 9
10d
11d
12
13

Het
Het 4d
15d
16d
Waa

Piete
dige ver
werk we
IX. D

eerste oorzaaken van het misnoegen, dat de Spanjaards de Nederlanders gaven in het begin der onlusten in den jaare 1566, enz.

Het 2de Boek, de zaaken dezer Landen, van 1567 tot 1573, onder *Alba*.

3de Boek, van 1574 tot 1584, tot den dood van *Willem den Eersten*.

4de Boek, van 1584 tot 1592, tot den dood van *Parma*.

5de Boek, van 1592 tot 1595, tot den dood van *Ernestus*.

6de Boek, van 1596 tot 1598, tot den dood van *Filippus*.

7de Boek, van 1598 tot 1603, tot den dood van *Elisabeth*.

8ste Boek, van 1603 tot 1609, tot het sluiten van het Bestand.

Daarop volgt een echt afschrift van het proces van den Graave van *Egmont*.

Het tweede Deel vangt aan met

Het 9de Boek, van 1609 tot 1621, eindigende met het Bestand.

10de Boek, van 1621 tot 1625, tot den dood van *Maurits*.

11de Boek, van 1625 tot 1637.

12de Boek, van 1637 tot 1648, tot den Munsterschen Vrede.

13de Boek, van 1648 tot 1660, tot de herstelling van *Karel den Tweeden*.

Het derde Deel met

Het 14de Boek, van 1660 tot 1667, tot den vrede van *Breda*.

15de Boek, van 1667 tot 1678, tot den vrede van *Nijmegen*.

16de Boek, van 1678 tot 1713, tot den vrede van *Utrecht*.

Waarop volgt een generaal Register.

Pieter le Clercq, niet min dan zijn vader door menigvuldige vertaalingen bekend, heeft den afgebrooken draad van dit werk weder opgevat; doch dezelve niet verder gebragt dan tot

het jaar 1740. *Pieter le Clercq* die zig reeds onder de *Nederlandsche Historiefchrijvets* een' naam gemaakt had, met de vertaaling van de *Historie van Holland*, en ook door het geene hij aan het laatste deel van het bovengemelde werk verricht had, waarvan hij echter in de voorrede voor dit vervolg geplaatst, geen het minste gewag maakt; hij zegt wel dat het werk van *Jean le Clercq* met het jaar 1713 ten einde loopt, meer niet, dat hij het zo ver gebragt heeft, mogelijk zal dit vreemd schijnen, maar dit werd weggenomen, zo spoedig men zig erinnert, de groote Staatsverandering in de *Nederlanden* in 1747 en 1748 voorgevallen, en dat dus het eerstgemelde door hem geschreven was, onder eene Stadhouderlooze regeering, een tijdstip waarin de Schrijvers de vrijheid schijnen gehad te hebben, ja zelfs genoodzaakt geweest te zijn, om de Stadhouderlijke regeering, als de haatlijkste van alle aftefchilderen, waartoe hij wel meer dan een ander, uit hoofde van het voorgaande, genoodzaakt was. De tijd waarin dit geschreven werd, was een tijdstip waarin de rok omgekeerd, en de *Nederlandsche Staatsregeering*, voorzien van een *Eminent Hoofd*, als de besten en bekwaamste omschreeven moest worden, ten minsten in de voorrede, en in dit gantsche deel, doet men dezelve zo voorkomen; wat echter het kundig publiek van dergelijke schrijvers, die hunnen letterarbeid voor geld te koop draagen, en zig weten te schikken, al naar dat de weerhaan van 't hof draait, denken moeten, vereischt geene verklaring.

Het tweede deel, is tot nog toe, wat verzekering en belofte de uitgeever deszangaande in zijn bericht daarvan gedaan heeft, niet ten voorschijn gekomen, en zal waarschijnlijk ook wel achter blijven. Verder wil ik mij liefst over het een of ander niet uitlaten, zeggende alleenlijk dat dit laatste met het eerste een volmaakt contrast uitmaakt: ten aanzien vooral van de Stadhouderlijke regeering, en om ten vollen van dit mijn gezegde overtuigd te zijn, behoeft men maar te leezen de voorrede van *P. le Clercq*; zijnde dit stuk, dat niet meer dan een onvolmaakt werk is, verdeeld in tien boeken, en mede gedrukt in folio en in 4to, met prenten en portretten verrijkt.

CLE-

C
Amb
Wald
zien,
ven ve
Predik
jaar ze
gellach
Heer e
Reken
prachtij

CLF
(men zi
de oude
te uit de
drie etm
hefte: n
anderma
vuur uit
zijn. In
Cornelius
lees ik fo
, Ann
ge is ten
de Clif
borsten er
middellert
geschiedde
Stavo, w
vo gebood
en die daa
volgens l
te blusfen
het geene
welk gefch
fol. 33: an

CLEVERSKERKE, *Cleofaskerke*, of *Kleverskerke*, eene Ambachtsheerlijkheid en Dorp, gelegen in het oosterdeel van *Walcheren*, niet verre van *Arnemuiden*, met een kerk voorzien, waarvan de begeevening voorheen alleen stond aan de Graaven van *Holland* en *Zeeland*. Deze kerk wordt nu door één Predikant bediend: en de Ambachtsheerlijkheid heeft sedert het jaar zestien honderd en tagtig behoort aan het Burgemeesterlijk geslacht van *van den Branden*, hebbende in latere jaaren de Heer en Mr. *Johan Pieter van Brande*, Ridder Baronet, Rekenmeester van *Zeeland*, aldaar tegenover de kerk een prachtig huis doen bouwen.

CLIF, (¹/₂ Roode) een Heuvel of Berg aan het Friesche Zeestrand, (men ziet dezelve tusfchen *Laaxum* en *Stavoren*,) die volgens de oude overleveringen, in 't vierde jaar na 's Heilands geboorte uit den grond zou ontsprongen zijn, met een vlam, welke drie etmaalen na elkander zig zeer stijl en hoog in de lucht verhefte: men voegt daar bij, dat die zelfde Clif in het jaar 1551 andermaal opengeborsten, en, na agt dagen een verschrikkelijk vuur uitgeworpen te hebben, weder van zelve gesloten zou zijn. In mijn MS. van de *Chronijk van Friesland*, door *A. Cornelius van Stavoren*, op het jaar twee honderd en agt, lees ik fol. 14.

„ Anno twee honderd en agt, onder deesen *Titus* regeeringe is ten derden mael den vijfde put bij den Berg van 't roode Clif achttien treden, doch verschrikkelijker weder opengeborsten en flammende ellifft dagen lanck feer vreeslicken hoock, middellertijd most men om wetenschap en raat vraagen, en dit geschieden op bevel van den Hertog *Titio*, aan den Afgodt *Stavo*, wilde men het gantsche land niet zien verderven. *Stavo* gebod drie Cruiken water uit de Noordzee te scheppen, en die daarin door een gewapend Ridder doen werpen, wijl volgens het antwoord van den Afgodt den brand anders niet te blussen zouden zijn:” waarmede genoegzaam overeenstemt het geene men leest bij *Schotanus*, die 'er bijvoegt: „ het welk geschied zijnde, is het vuur uitgebluscht en vergaan,” zie fol. 33: anderen vermeerderen de verdichtzels van dien tijd nog

sterker, met te zeggen, dat men op den vierden dag van de eerste opening van den heuvel, een grooten draak hemelwaart zag opvliegen, zo dat de aanschouwers de hairen te bergen reezen, maar dat zij met de schrik vrij waren, want de draak zo wat ginds en herwaards gevloogen hebbende, vloog weder op het Clif, en verborg zig in zijn hol: bij de opening van het jaar 130, zeggen zij, dat 'er uit een graft, zo als dezelve gedolven was, zulk een meenigte zout water kwam opwellen, dat al het omliggende land onder liep, en wel drie jaaren onvruchtbaar bleef; zijnde de wél niet te stoppen, voor dat op bevel van den Afgod *Stavo*, het bloed van een driejaarig kind gestort werd: naar zij zeggen, zijn 'er na dien tijd een menigte van *Tritons* of *Zeemannen* op de Friesche kust gezien: maar genoeg van die fabelen.

CLODIUS COMATUS, was in het jaar 425 de derde Koning der Franken, zijnde een zoon van *Pharamond* en *Waremond*, waarvan sommigen willen dat de Heeren van *Warmond* afkomstig zijn: men zegt dat hij den bijnaam van *Comatus* gekreegen heeft, van zijn lang hair, dat hij, volgens een' gewoonte der Franken van dien tijd, droeg, ten bewijze van zijn Adeldom, wordende ook alle de overwonnenen gedwongen, hair en baart aftefcheeren. Van het lange hair der Frankische Koningen, zegt *Montesquieu*:

„ De volken die zig geheel aan den akkerbouw overgeeven, weeten niets van de pracht. Men kan de edele eenvoudigheid der Duitschers genoeg uit *Tacitus* leeren kennen. De konst doet niets tot haaren sieraad, zij vinden die in de Natuur. En wanneer zig de Opperhoofden van de familie willen onderscheiden door openbaare merktekenen, zo vinden zij die mede in de natuur. De Frankische, Bourgondische en Westgottische Koningen droegen in plaats van de *Diadeem*, haar lang Hair:” *l'Esprit de Loix*, Lib. 18. Cap. 23.

Veel verschil is 'er onder de Schrijvers, waar deze *Clodius Comatus* zijnen zetel gehouden heeft: daar zijn 'er onder de ouden, die hem plaatsen over den *Rhijn* bij *Duisberg*, in de landpaalen der *Thuringers*, en zeggen dat hij daar een Burgt of

Ka-

Kas
nen
Dyf
heeft
ring
diu
Ado
nu d
echte
en Di
andere
verfta
en Do
fteden
verove
fchen
de Spa
al wat
dood v
gevolg
Merwa

CLO
Genera
in zijn
alle no
keerde
Onderk
tavia t
dat zelf
(1730)
Bewind
zeventi
ontbode
zelfs op
jaar geh
Het e

Kasteel zou gehad hebben : de woorden van *Gregorius Turo-
nensis* zijn : *Clodius in Francia regnans trans Rhenum apud
Dyspergum , in terminis Tungrorum castra habens. Sigbertus*
heeft eenige verandering in den naam : *Clodius* (zegt hij) *Thu-
ringiam invadit & in Dispargo Castello Turingorum aliquam-
diu habitavit. Sigonius* stelt ook *Dyspargum* en *Thuringiam*.
Ado Viennensis spelt den naam van 't Kasteel *Disporum* : 't zij
nu dat men het *Dyspergum* of *Dysporum* noeme , wordt het
echter door veelen voor *Duisberg* , een Burgt tusschen *Wezel*
en *Dusfeldorp* , gehouden. *M. van der Houve* stelt , ook met
anderen , den naam van *Dysburg* , in *Thu* of *Duringerland* , maar
verstaat 'er *Neder-Thuringerland* door , te weeten *Dordrecht* ,
en *Doorestad* of *Wijk te Duurstede* , die , naar hij zegt , de Hoofd-
steden waren. Van dat Kasteel dan trok *Clodius* over den *Rhijn* ,
veroverende *Kamerijk* , *Atrecht* , en al het land gelegen tus-
schen de *Schelde* en de *Somme* , in 't kort , een groot deel van
de *Spaansche Nederlanden* , en het land van *Luik* , gaande wij
al wat hij buiten dat verricht heeft , stilzwijgende voorbij ; zijn
dood wordt gefeld ophet jaar vier honderd en vijftig : hij werd
gevolgd door *Meroveus* , die voor den stichter van het huis te
Merwal gehouden wordt.

CLOON , (*Dirk van*) de drie-en-twintigste Gouverneur-
Generaal van *Neerlandsch Indiën* , geboren te *Batavia* , werd
in zijne jeugd van daar herwaards gezonden , ter leeringe van
alle noodzaakelijke wetenschappen ; na dit volbragt te hebben ,
keerde hij in 't jaar zeventien honderd twintig , in qualiteit van
Onderkoopman , met het schip *Het Huis Asfenburg* , naar *Ba-
tavia* te rug : vier jaaren daarna werd hij Opperkoopman ; in
dat zelfde jaar buitengewoonen Raad , en eenige jaaren daarna
(1730) Ordinaris Raad van *Neerlandsch Indiën*. De Heeren
Bewindhebberen van de Kamer van Zeventienen , in het jaar
zeventien honderd een-en-dertig de Heer *van Durven* te rug
ontboden hebbende , benoemden den Heer *van Cloon* tot des-
zelfs opvolger , in welke waardigheid hij in het naastkomende
jaar gehuldigd werd.

Het eenigste geval van aanbelang , gedurende zijn driejaarig

bestuur, bestond in de straoefening aan *Pieter Vuijst*, buitengewoonen Raad van *Indiën*, oud Fiscaal, Directeur van *Bengalen*, en laatst Gouverneur van *Ceilon*, die (1730) te *Batavia* gebragt was, en aldaar aan handen en voeten geboeid, in de gevangenis gelegen had: uit de Sententie, over hem uitgesproken en ter uitvoer gebragt, zullen wij hier alleen de drie voornaamste hoofdpunten, ter nederstellen:

Het eerste: van de rechten der Compagnie geschonden te hebben, door het oprichten van een' Krijgsraad, onder een valsche voorgeeven van onvermijdelijke noodzaakelijkheid; zijnde daarmede het oppergezach van de Hooge Overigheid gekwetst, en dus zig schuldig gemaakt aan *Crimen laese Majestatis*; zijnde dit daarenboven een Raad waarin hij *Voorzitter*, *Rechter* en *Beul* tevens was.

Het tweede: van te hebben voorgegeeven, dat 'er eenig verraad in het land schulde, maar dat geen bestaan had, dan in hersenschimmen, enz.

Het derde: van zig met zijn gewaanden Raad te hebben gedraagen, op eene wijze volstrekt strijdig met de aangenomene gewoonten en regelen van rechten, tot zo verre dat hij zig niet ontzien had, van onder dien dekmantel van recht en gerechtigheid, te doen vatten, met een buitengewoone wreedheid te laten peinigen, en door verschrikkelijke soorten van straoefeningen ter dood te laten brengen, zo als geschied was aan negentien onschuldige perfoonen, zonder voorafgegaane bekenenis van hunne misdad, hun afgeperst door middel van ondragelijke pijnigingen; zijnde buitendien een veel grooter aantal ongelukkigen van hunne gezondheid, krachten en goederen beroofd: dat hij eindelijk door zijne geweldenarij, dwinglandij en euveldaaden, des te verfoeilijker, om dat hij die met aanroepinge van Gods naam pleegde, de Ingezetenen van het Eiland niet alleenlijk tot wanhoop gebragt, bedorven en uit hunne bezittingen gestooten, maar daarenboven de maatschapij van veele nuttige leden beroofd heeft, enz.

De Sententie uitgesproken door den Raad van Justitie te *Batavia*, op den 19den Mei 1732, bevelde verder, dat *Pieter Vuijst* gebrocht zoude worden op de gewoone strafplaats, daar

v. Neerl. Ind.

der Vijft, binn
Dinam van Beap
e (1730) in Batavia
eren geboed, in de
over hem uitgev
alleen de drie vo

agnie gefichteda
ad, onder een ma
jkheid; zijnde de
phed gekwaa
Majestatis; in
itter, Reker

, die'er eruy
flaan had, in

ad te hebben
t de zangen
verre dat hij
van recht ay
vare weedheid
men van fiek
delheid was an
elgeene binn
middel van
el groen van
n en geene
rij, dwing
ij die me
n van de
en en in
naoehing

Justitie v
, dat B
laar, d

C. ten Houte pinxit.

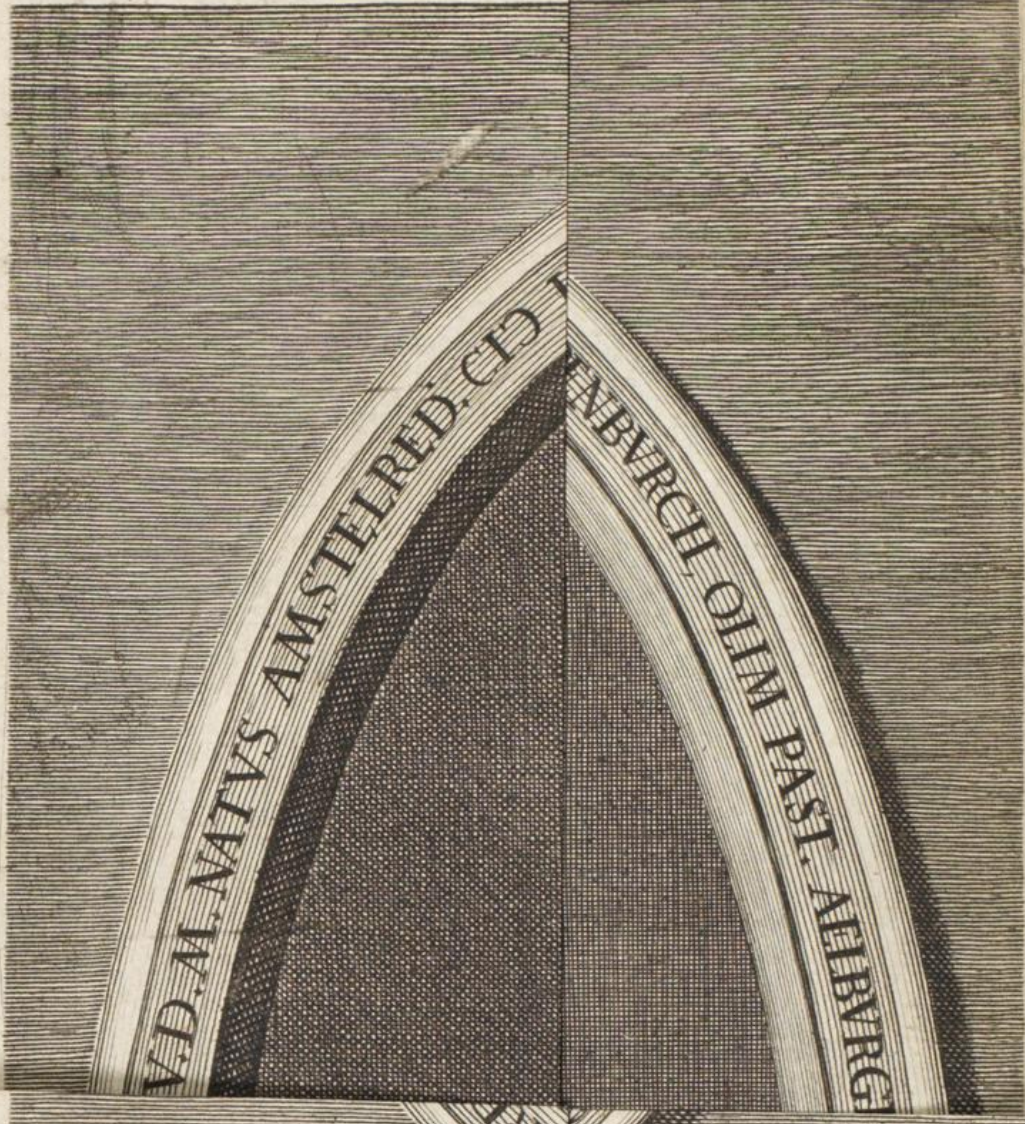
C. van Dalen Sculpsit. 649.

Ingeniū perfusa notis candoris imago est,
 Et nitet ore gravi simplicitatis amor.
 Abdita sed dio clauduntur pectore mentis:
 Munera, millenis ingeniosa modis:

Quæ doctis miranda dedit, majora daturus,
 Quæ tibi, posteritas, charta loquetur anis,
 Hic minimâ nunc parte sui spectabilis adstat:
 Quod capiat totum nulla tabella virum.

Ant. Amilius.

Reverendo clarissimoq. viro D. Johanni Cloppenburchio apud Harberwicenses SS.^a Theologiae Doctori et
 Professori, nuper ad Academiam Franqueranam Vocato. D. D. D. Abramuc Van Waesberge. Ian Kraedinge Excudit.

C. ten Houde pinxit.

Dalen Sculpsit. 1649.

*Ingeniū perfusa notis cōt, majora datūris,
Et nitet ore gravi scarta loquētūr anūs,
Abdita sed dīo clauduntur spectabilis adstat:
Mūnera, millenis ingē tabella virum.*

*Reverendo clarissimog. v. logice Doctori et
Professori, nūper ad Acadē
Ant: Emiliūs.
Kraalinge Excudit.*

gehouden
een met d
sturende
den, met
tot dien tij
kosten van
van de volge
van Clon, v
dere aanmerki
op zijn lastpl
1735; nalearer
van een goed
Zie VALE

CLOPPENB
namd in oude f
van Johannes C
ijden Mei des jaar
ijperstudien leide
was hi eenigen tij
te Blijevijk buiten
staten, veel moef
perend hij beroepe
dat hij de amptgen
weid in (1621) ber
de in 1609, om zi
en, met Smout de
in Bril; in het ja
ijpe Schoole te Hara
le, op een jaarwedde
na twee honderd gul
in tone Ao. 1652: zij
rekenen. Hij heeft d
Hermanus en Gualther
den bediendienst hebb
een is voordgekomen d
Leiden. Zijne Latijnsch

gebonden en vastgejord zijnde op een stoel, zoude hem met een mes de strot worden afgesneden, voords zijn lichaam gevierendeeld, en de stukken onder het schavot verbrand worden, met verbeurdverklaringe van alle zijne goederen, en tot dien tijd toe verscheene gaadjen, en verders verwijzing in de kosten van Misse en Justitie: welk vonnis ook op den 3den van de volgende maand ter uitvoer gebragt werd. De Heer van Cloon, van wiens bestuur wij, gelijk gezegd is geene andere aanmerkelijke gebeurtenissen aangetekend vinden, overleed op zijn lustplaats *Molenvliet*, den 10den van de maand Maart 1735; nalaatende den lof van een bekwaam man, en tefens van een goed karakter geweest te zijn.

Zie VALENTIJN. *Historische Reize*, XX. Deel.

CLOPPENBURG, (*Johannes Theodorus*) dus wordt hij genaamd in oude schriften, doch is meest bekend bij den naam van *Johannes Cloppenburg*, was geboren te *Amsteldam* den 13den Mei des jaars vijftien honderd twee-en-negentig; den grond zijner studiën leidde hij te *Bazel*, en na de voleindiging daarvan was hij eenigen tijd Predikant bij de Contra-Remonstranten (1617) te *Blijswijk* buiten *Rotterdam*, alwaar hem door den eerloozen *Slatius*, veel moeilijkheden werden aangedaan, in dat zelfde jaar werd hij beroepen te *Aalburg* en *Hesbeen*, 1618 te *Heusden*, daar hij de amptgenoot was van de vermaarde *Voetius*, vandaar werd hij (1621) beroepen in zijn geboortestad, na dat hem aldaar in 1629, om zijn al te groote ijver tegen de Remonstranten, met *Smout* de Stad ontzegd was, werd hij beroepen in den *Briel*; in het jaar 1640 tot Hoogleeraar op de doorluchtige Schoole te *Harderwijk*, en vier jaaren daarna te *Franecker*, op een jaarwedde van duizend guldens, dat naderhand nog met twee honderd guldens verhoogd werd: hij overleed aldaar in ruste Ao. 1652: zijn afbeeldzel gaat in prent uit, doch is zeldzaam. Hij heeft drie zoonen nagelaten, als: *Antonius*, *Hermanus* en *Gualtherus Justinus Cloppenburg*, die alle drie den Predikdienst hebben waargenomen: uit ééne zijner dochters is voortgekomen de groote *Joh. Mark*, Profesfor te *Leiden*. Zijne Latijnsche werken zijn allen bijeen gedrukt, ou-

clatūrus,
tū anūs,
adstat:

virum.
t. Amilius.
ori et
udit.

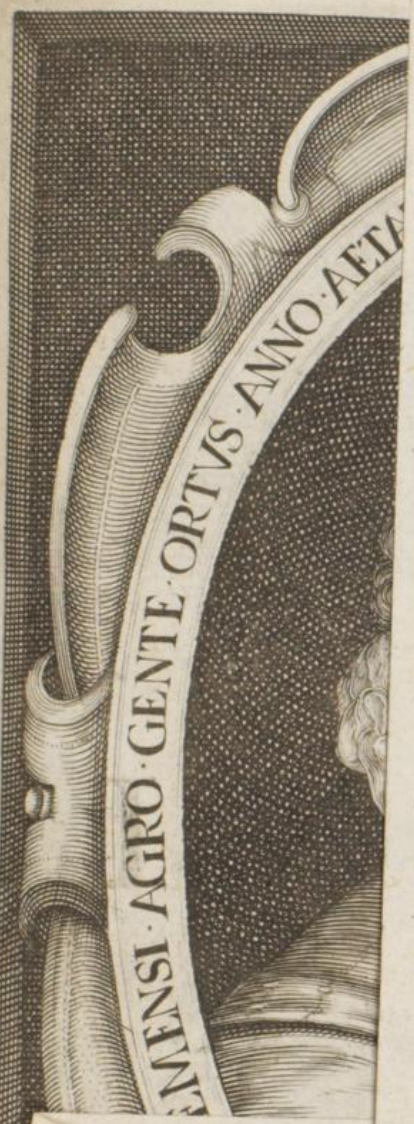
der den tijtel van *J. Cloppenburgii Opera Omnia Theologica*, 1684 en 1689, twee deelen in 4to.

Zie SOERMAN en VERIS *Kerkl. Alphabet.*

CLUSSIUS, (*Casparus*) was in zijn' tijd één der voornaamste Geneesheeren, hij werd geboren te *Arras* in 't jaar vijftien honderd zes-en-twintig, zijne jeugd bragt hij meest door met reizen, niet alleenlijk door *Frankrijk*, maar ook door *Spanje*, *Engeland* en *Duitschland*, waarmede hij een schat van geleerdheid verzamelde. *Maximiliaan de Tweede* maakte hem *Botanicus* van zijn tuin te *Weenen* (1573), aldaar verbleef hij negen jaaren, vertrok na verloop van dien tijd naar *Frankfort aan den Main*, alwaar hij zig zes jaaren onthield, wordende toen door de Heeren Curatooren van de *Leidsche Academie* (1588) beroepen als Hoogleeraar in de Geneeskunde, welk ampt hij tot het tagtigste jaar zijns ouderdoms (1606) met roem bekleed heeft: hij heeft veel geschreeven over de dieren, planten, enz. zijnde zijn boekje over de beijen nog in achtinge.

Zie *Vitæ Profes. Leidensis.*

CLUVERIUS, (*Philippus*) in het jaar vijftien honderd en tagtig te *Dantzic* geboren, is bekend voor een zeer groot Aardrijkskundige: in de plaats zijner geboorte was zijn vader opzichter over de munte. Deze een man van smaak en geleerdheid zijnde, zond zijnen zoon *Philippus* reeds vroeg naar *Poolen*, *Duitschland* en de *Nederlanden*, om dezelve te bezichtigen, en 'er geleerdheid te vergaderen. In de *Nederlanden* gekomen, begaf hij zig in het kweekschool der wetenschappen, en geraakte in kennis met den beroemden *J. Scaliger*, die ook oorzaak was dat hij zig geheel en al aan de aardrijkskunde overgaf. Na een kort verblijf te *Leiden*, vertrok *Cluverius* vandaar om de wereld te bezichtigen, dan, op den weg van *Brabant* van alles wat hij bij zig had beroofd zijnde, was hij verpligt, zo goed hem mogelijk was, naar *Leiden* te rug te keeren: zig weder van al het noodige voorzien hebbende, vertrok hij naar *Duitschland*, verder naar *Hongarijen* en *Bohemen*: ten dien tijde zat te *Praag* een voornaam

P
C L
G E R
A N

A.C. 1600. DC. XX. PHILIPPVS CLVERIVS. EC. NOBILI. ET. ANTIQVA. CIVIPEIORVM. BREMENSI. AGRO. GENTE. ORTVS. ANNO. AETATIS. XL.

Sufficit mihi gratia Domini.

P H I L I P P I
 C L V V E R I I
 G E R M A N I A
 A N T I Q V A .

van gevang
 genwoordig
 tem telken
 ene verde
 in 't Lajjn
 leg daarve
 nauwlijks
 Afgezant de
 wisten te b
 danc verta
 gesteld zijn
 Frankrijk,
 geleeftheid
 verlij, en
 zorgers van
 verweede a
 van eenig ar
 niet lang, v
 ion van ve
 pte, in di
 ber Nelerd
 Verhandel
 piers voge
 hiden, als
 is en Ma
 'Hoge 170
 ve dardri
 van tingen

H I L I P P I

V V E R I I

M A N I A

T I Q V A.

man ge
genwo
hem t
eene v
in 't L
log d
rauw
Afgeza
wissen
danne v
getfeld
Frankr
geleedt
verblijft
zorgers
jaarwed
van een
niet lang
dom van
phie, in
het Nee
Verhava
peters w
libben,
fin en
'Hoge
de Aar
tam nit

man gevangen, welke menigmaal verzocht had, zig in de tegenwoordigheid van den Keizer te mogen verantwoorden, dat hem telkens belet werd, des schreef hij in zijne gevangenis eene verdediging, die *Cluverius* ter hand gesteld werd, om ze in 't Latijn overtebrengen, dat hij deed; doch zonder den uitflag daarvan afte wachten, keerde hij te rug naar *Leiden*; naauwlijks aldaar gekomen zijnde, werd hij op verzoek van den Afgezant des Keizers gevangen genomen; dan zijne vrienden wisten te bewerken, dat hij, zonder eenige straf voor de gedaane vertaaling te ondergaan, ontslagen werd: op vrije voeten gesteld zijnde, begaf hij zig naar *Engeland*, bezag *Schotland*, *Frankrijk*, *Duitschland* en *Italië*: te *Rome*, daar hij om zijn geleerdheid hoog geacht werd, hield hij een geruimen tijd zijn verblijf, en na al dat zwerven, werd hij eindelijk door de bezorgers van Leidens Hooge Schoole genodigd om op zekere jaarwedde aldaar te komen wonen, met of zonder belasting van eenig ampt; dan de rust die hij aldaar genoot, smaakte hij niet lang, want hij overleed kort daarna (1620), in den ouderdom van veertig jaaren. Zijne schriften over de oude Geographie, in de Latijnsche taal, zijn genoeg bekend; als ook in het Nederduitsch zijn boekske *Batavische Oudheden*, of *Verhandelingen over de drie uitloopen van den Rijn*, midsgaders *wegens de vijf Volken, die eertijds aan dezelve gewoonde hebben*, als de *Toxanders*, *Batavieren*, *Caninesaten*, *Friesen* en *Maresaten*, twee deelen in 8° met pl., gedrukt in 's Hage 1709. Nog is na zijn dood uitgegeeven, *Kort Begrip der Aardrijkskunde*: ook zijn 'er veele boeken die wel op zijn naam uitgaan, waaraan hij echter nooit de hand geleend heeft.

EINDE VAN 'T NEGENDE DEEL.

